

LŐRINCZ RÓBERT – CSOMA ATTILA

Az alagi öreg temető

III. rész

Jelenlegi számunkban tovább folytatjuk a régi alagi temetőben tett sétánkat. Most a III-as, IV-es, V-ös és VI-os parcellákat járjuk végig.

A III-as tábla közepén egy nagy jelentőségű sírra bukkanhatunk, a Pejacsevich családjára. A sírhely nagy területen fekszik, négy sorban (6-9. sor) foglal helyet. Itt található az 1926. február 22-én elhunyt gróf Pejacsevich János földbirtokos, valamint felesége, gróf Pejacsevich Jánosné született nagybányai Lónyai Róza (megh. 1940. január 15.) földi maradványait. Később a fiukat, a híres úrlovas és istállótulajdonos gróf Pejacsevich Albertet (megh. 1941. május 5.) is melléjük temették. A családról idei májusi számunkban részletesen szólunk, így erre most nem térünk ki újra. A sírhelyet – amely meglepő szerénységet mutat az itt nyugvó személyek jelentőségéhez képest – az alagi centenárium alkalmából rendbe tették, kerítését felújították.

A Pejacsevich család sírja

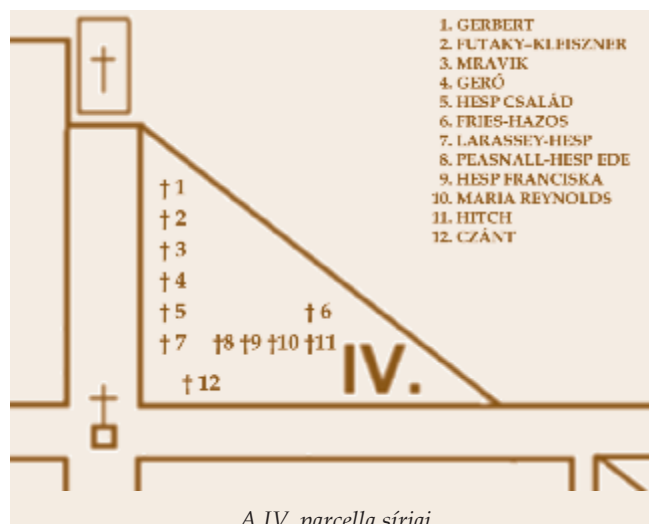
Kissé távolabb, de még mindig a III-as táblában található Niedermeier Frigyes sírját, aki Alag község első világháborúban elesett hősi halottja volt. Nyughelye tipikus világháborús síremlék, rajta a „Pro Patria” felirattal és a katona státusával: népfelkelő.

A IV. parcellában leginkább az alagi lovaséletben főszerepet játszó angol famíliák, ezen belül is kiemelkedő számban a Hesp család tagjainak sírhelyeit találjuk. A család történetét és fotóit lapunkban részletesen közöljük, így most szinte csak felsorolásszerűen emlékezünk meg az itt nyugvókról. A világhírű Kincsem tréner, a Yorkshire-ből áttelepült Robert Hesp hozzátartozói közül feleségének, Maria Reynoldsnak (1839–1924) a parcella első, számozatlan sorában magasodik angol szöveggel vésett sírköve. A házaspár öt fia közül kettőt szintén ebben a táblában helyeztek végső nyugalomra. Hesp Tamás (1870–1926) zsoke és abrakmester egykori sírja (1. sor 10. hely) mára besüppedt, csupán helyét feltételezhetjük. Testvérének, a neves tréner Hesp Edének (1863–1922) és feleségének, a szintén angol Benson Emmának hatalmas családi sírboltját viszont szép állapotban található az 1. sor 2. helyén. A dédunoka által a mai napig gondozott síremlék alatt több generáció tagjai fekszenek. Hesp Ede és Benson Emma fia, az ugyancsak hírneves tréner Hesp József (1885–1945) és felesége, valamint az ő gyermekük, dr. Hesp Edvin (1912–1979)

közgazdasági doktor, versenytitkár, hendikepper és neje is itt alussza örök álmát.

A parcella számozatlan sorában, a rokon Larassey család szép, szürke márvány sírkövének alján még egy Hesp Ede (1900–1963) névre bukkanunk. Robert Hesp unokája (William nevű fiának gyermeke) abrakmesterként dolgozott. S ha úgy gondoljuk, hogy több Hesp Ede már nem lehet a parcellában, tévedünk. Két sírhellyel odébb újra ezzel a névvel találkozhatunk, az előbb említett abrakmester Ede fia (1927–1984) is itt lelt végső nyugalmat. Az ő neve már többeknek ismerősen csenghet, hisz felesége, Hespné Házos (Fries) Mária (1926–2006) óvónő, költő számos dunakeszi-alagi lakosnak volt kedves ismerőse. Házos Mária 1947-85-ig dolgozott különböző helyi óvodákban, majd 1995-től a dunakeszi Nyugdíjas Pedagógus Klub vezetője, valamint az Életet az Éveknek Országos Nyugdíjas Szövetség vezetőségi tagja lett. Verseit két saját kötet és számos antológia örökíti meg. 2006-ban szintén ebbe a parcellába temették el szülei – Fries Ferenc tréner és felesége – mellé. Mária néni férjének, az előbb említett Hesp Edének sírja egy híres angol zsokénak is nyughelye. William Peasnell (1857–1920) a Dreher-istálló kétszeres zsokésampionja 1903-ban vonult vissza a versenyzéstől, és lett abrakmester. Ő is természetesen Hesp-rokon, Hesp Franciskának, a „családalapító” Robert Hesp egyik lányának férjeként került hajdan a családba. Franciska is itt nyugszik, a férje melletti sírhely az övé.

A számozatlan sor egy másik neves angol „lovascalád”, a szintén Alagon letelepedett Hitch familia két tagjának sírját is rejti. Hitch Róbert (1906–1983) tréner, az Angliából áttelepülő legendás George Hitch (aki a dunakeszi Kegyeleti temetőben nyugszik) fia. Róbert Tatán született, a szakmát apja mellett tanulta. Sikerekben gazdag pályafutása Alaghoz kötődik. A mai Nándori úton található ún. I. telepen lakott családjával. A második világháború azonban kettétörte karrierjét. A front közeledtével megpróbálta Alagról Nyugatra menekíteni a Hitch-istálló lovait. Bécsen és Prágán keresztül vezetett a karaván útja, melyet Csehországban ért utol a szovjet hadsereg. Az összes lovat rekvirálták. A család visszatért Magyarországra. A háború után Hitch Róbert sokáig nem kapott tréner-engedélyt, gyárakban dolgozott adminisztrátorként.

A IV. parcella sírjai

A hatvanas évektől újra tréner lehetett, ismét szép sikereket ért el. Munkássága nagyban emelte az alagi lóspport tekintélyét. Mellette fekszik testvére Willi Hitch (1902–1920), kinek neve – annak ellenére, hogy nagyon fiatalon érte a halál – szintén ismert volt lovaskörökben. A parcella legszélén, közvetlenül az aszfalozott út mellett található Czánt Emil (1914–1987) huszárkapitány, tréner sírja. Czánt, aki 1938-ban katonatiszt úrlovas sampion volt, a háború után a galoppversenyzés újraindításában meghatározó szerepet játszó Honvédségi Versenyistálló lovait idomította. 1951-ben idomársampion lett. 1979-es nyugdíjba vonulásáig a külföldi hivatalos vendégek „lovagoltatását” biztosító alagi Diplomata-istállót vezette.

Ugyancsak a IV. táblában, a 3. sor 1–3. helyén található a Mravik család sírboltja, amelyben dinasztia két nagynevű tréner is nyugszik. Id. Mravik Pál (1962–1929) egyike volt az első magyar idomároknak, akik eredményesen vették fel a versenyt az angol szakemberekkel. Geist Gáspárnál kezdte pályafutását Gáspárteleken, ahol háta- és vadászlovakat idomított. Az istálló eleinte csak vidéki pályákon versenyzett. Az igazi áttörést az alagi pálya megnyitása jelentette számukra, ahol sok zajos sikert arattak. Később már Pesten, sőt a Monarchia több pályáján (Kottingbrunn, Freudenau) is megállták a helyüket a Mravik által idomított lovak, amit jól mutat Cipész második helye az 1903-as Osztrák Derbyben. Az igazi sikereket azonban az ugrólovakkal érték el. A dicsőséglistán négy pozsonyi Nagy Akadály győzelem, öt Alagi Nagy Akadály diadal, két Rákosi díj és egy Grosse Wiener Steeple Chase siker szerepel. Geist korai halála után Mravik Egyedi Gusztávnak idomított. Pályáját halálának évében koronázta meg, amikor Rablóval megnyerte a Magyar Derby-t. A zokék közül id. Mravik Pálnak köszönheti a karrierjét Balogh János, Csompóra Mátyás és Pintér János is.

A családban öröklődött a szakma, így a fia is idomár lett. Ifj. Mravik Pál (1886–1981) Gáspárteleken született, később követte édesapját Alagra. Az érettségi után banktisztviselőként helyezkedett el, majd már édesapja szakmájában két évig az angol Reeves mellett volt helyettes. Az 1912-es év döntő fordulatot hozott az életében, amikor elfogadta a Blaskovich-istálló ajánlatát. Ezzel egy hosszú pályafutás vette kezdetét, amely ötven évvel később, 1962-ben ért csak véget, amikor Pedáns nevű lovával az ezredik versenyét is megnyerte. Ez az ezer győzelem rekordnak számított a maga korában. Ifj. Mravik Pál többször is nősült. A sírboltban nyugszik első felesége Fries Anna (1892–1929), lányuk, Mravik Edit (1916–1917), második neje Schubert Irén (1903–1935), valamint a harmadik feleség, Herbert Reeves tréner lánya Mary is. Sajnos Ifj. Mravik Pál és Mary Reeves táblája az évek során eltűnt a síremlékről.

A Mravik-sírbolt, valamint ifj. Mravik Pál és neje, Mary Reeves

Kleiszner Károly (1864–1936)

család leszármazottai ma is a településen élnek.

Futakék mellett alussza örök álmát dr. Gerbert Ottó (1883–1932), aki a korábban a Fóti úton működő Kincsem gyógyszertár gyógyszerésze volt. Ugyanebben a sírban találjuk dr. Gerbert Andornét is (1913–1945), akit a második világháborúban lőtt le Alagon egy szovjet katona.

A negyedik tábla 2. sorának 3. sírja Gerő Ferenc (1854–1938), a Földművelésügyi Minisztérium egykori tanácsosának nyughelye. Gerő egyike volt azoknak a tisztviselőknek, akik a fővárosból az akkor már agglomerációs településnek tekinthető, a korabeli viszonyok között olcsónak számító Alagra költöztek. Régi alagi térképeken még megtalálhatjuk az egykori Gerő-villa helyét, amely a mai Kossuth Lajos u. 16. szám alatt állt. Az impozáns épülethez, a visszaemlékezések szerint, medence is tartozott.

Neogrady Antal önarcképe és sírja

Az V. parcellába átsétálva, díszsírhelyen találjuk Neogrady Antal (1861–1942) festőművész, a Képzőművészeti Főiskola tanárának sírját. A síremlék – hosszú évekig rejtve volt az arra járók előtt, fáradságos munka árán lehetett csak a karvastagságú bokrok közül kivágni. Neogrady idősebb korában költözött Alagra, a mai Batthyány Elemér utcába. Számos képe szólt az itteni lovaséletről. Több akvarelljét őrzi a Magyar Nemzeti Galéria, önarcképe a Magyar Történeti Képcsarnokba került. Munkái napjainkban is állandóan megtalálhatók a képaukción. Mellette nyugvó felesége, Telepy Margit, a híres festő, Telepy Károly lánya.

A Neogrády-sír mellett emelkedik Czakó János (1848–1903) polgári leányiskolai tanár márvány obeliszkje. A Torda-Aranyos megyei Szentlászlón született Czakó középiskoláit a kolozsvári és a zilahi főgimnáziumban végezte, majd táviró-tisztként helyezkedett el. A budapesti egyetemen a bölcséleti szaktudományokat hallgatta, s középiskolai tanári képesítést szerzett. A budapesti II. és VII. kerületi polgári leányiskolákban tanított, számos tankönyvet (*Magyar olvasókönyv* 1879, *Az egyetemes történelem tankönyve* 1887) publikált.

Egy sorral bentebb, az 1. sor 6–11. sírjai egy másik nagy angol lovasdinasztia, a hírneves Reeves család tagjainak emlékét őrzik. A „családfő”, John Reeves (1846–1930) Angliában született, a kiegyezés esztendejében került hozzánk, herceg Liechtenstein János szerződtette idomárnak.

1896-ban költözött Alagra, ahol báró Rothschild Alfonz magántrénere lett. Lovai szinte minden klasszikus versenyt megnyertek. Az alagi tréningtelep fejlődése teljesen összeforrt nevével. Ő csinált gócpontot a mi Newmarketünköből, és valóságos társadalmi központot abból a barátságos kis alagi kastélyból, mely évekig találkozóhelye volt a lovasok világnak és a környék előkelőségeinek. Mellette nyugszik felesége, valamint kisebbik lánya Beatrice (1873–1923), a neves zoké, Robert Adams felesége, akit Alagon csak Baby Reevesnek hívtak. Adams és neje 1903-ban Tata mellé költözött, ahol a férj hatalmas tréningtelepet működtetett. Ugyancsak a síregyüttesben nyugszik John Reeves egyik fia, Herbert Reeves (1869–1936). Herbert, vagy ahogyan mindenki ismerte Berti, szintén Európa-hírű idomár, Alag közismert személyisége volt.

Ide temették Herbert egyik lányát, a tragikus körülmények között fiatalon elhunyt hölgylovast, versenyistálló tulajdonost, Connie-t is. Connie (Hulme) Reeves (1904–1936) nevét apja lova, Con amore derby-győzelmének emlékére kapta. 32 éves korában, 1936 szeptemberében Újpest és Dunakeszi között halálos autóbalesetet szenvedett. Mellette fekszik férje, az egykor Európa-szerte ünnepezt zoké, George Hulme (1899–1934). George az angliai Leedsben született. Zokéként számos nagy brit és francia verseny nyert. Többször is sikerre vitte Aga Khan legendás lovát, a „Repülő fruskának” becézett Mumtaz Mahalt. 1929-ben Magyarországra jött versenyezni, majd megnősült, és rövid ideig trénerként dolgozott. Ő is nagyon fiatalon került az alagi rögök alá.

Nem messze az angolok sírjaitól, az V. tábla 1. sor 18. sírjában nyugszik Závodszy Géza (1889–1975), Alag majd Dunakeszi egykori főjegyzőjének földi maradványai. Závodszy középiskoláit Rákospalotán végezte, majd közigazgatási tanulmányokat folytatott, melyek befejezése után Kerény községben volt gyakornok. 1910-ben Alagra került, ahol 1912-igapidíjas, majd 1912-től 1920-ig aljegyző. 1920-tól egészen 1941-ig adóügyi jegyzőként működött, ekkor átke-reült Dunakeszire, ahol Bohunka Lajos főjegyzőt helyettesítette. 1943-tól hivatalosan is a község főjegyzője lett, háza

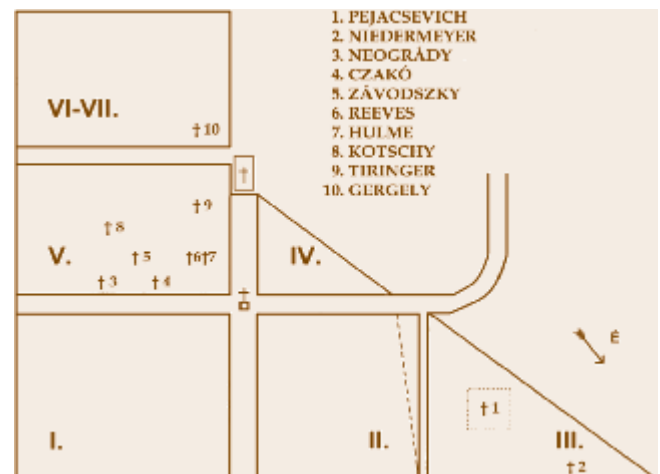
a Kereszt utcában volt. Több évtizedes helyi tevékenysége során a közéletben példamutatóan szerepelt, közigazgatási munkáján kívül előmozdítója volt az alagi Szent Imre templom építésének is, amiért Pápai Érdemrendet kapott. 1945 után méltánytalanul bántak vele, évekig nem kapott munkát, majd nagy nehezen a konzervgyárban sikerült elhelyezkednie éjjeliőrként. 1975-ben hunyt el.

George Hulme portréja és feleségével közös sírja

Az V. táblában (5. sor, 17–18. sír) található még Kotschy Ernő (megh. 1944) sírhelyét, aki filmvállalat igazgatóként tevékenykedett a két világháború közötti időben, valamint tagja volt az 1927-ben megválasztott alagi közgyűlésnek is. Ebben a táblában megemlítendő még Tiringner Bálint (megh. 1942) vendéglős neve is, akit a 6. sor 4. helyére temettek.

A sírkert szélén, a VI. parcella 2. sor 7. sírjában nyugszik az első világháborúban hősi halált halt Gergely János, alagi népfelkelő.

A III., V. és VI. parcella sírjai

Ezzel befejeztük sétánkat a régi alagi temetőben, amely során – három részben – összesen 93 személyiségről emlékezünk meg.

